

DET FINNS skäl att vara Olof Lagercrantz tacksam för att han framfört tanken på en avrustning som innebär kapitulation och för att han gjort det med sådan skärpa och energi. Dels därför att oppositionen mot svensk anskaffning av de nya vapnen måste antas bygga på stämningar och föreställningar av den art Lagercrantz redovisar — men som i debatten vanligen inte framläggs och som antagligen för många inte är medvetna och genomtänkta. Dels och framför allt därför att problemet bör ställas på sin spets för att vi skall finna klarhet. Om ett krig verkligen skulle innebära mänsklighetens undergång — för att uttrycka saken så starkt som möjligt — är det förstället att många säger: Ett sådant krig måste till varje pris undvikas, hellre självuppgivelse, förnedring och slaveri än krig.

Jag skall först stanna vid uttan-
verken i Lagercrantz resonemang,
synpunkter som inte är bestäm-
mande för ställningstagandet, men
som genom sin kraft att sugge-
rera och att förbereda kapitula-
tionskravet är av betydelse.

Lagercrantz skriver att krig
aldrig skulle utbryta om parter-

Herbert Tingsten

na visste vem som skulle segra,
förutsatt att segern vore total.
Det är en halvsnanning, och den
modifieras i det följande genom
orden, de väl oklara orden "att
vi alla är villiga att sträcka
oss långt för de världens och
idéers skull som vi hyllar". Det
viktiga tycks mig vara att själva
tankeexperimentet att vi skulle
kunna förutse utgången ger en
skev bild av läget. De känslor
som driver ett folk till strid är
så samansatta att en formel som
denna inte säger någonting. De
flesta kanske alltid skulle stan-
na hemma om inte staten tvin-

gade dem att gå ut. Andra tar
hellre död än ofrihet, även om
döden är säker, det vittnar mot-
ståndsrörelserna under andra
världskriget om. Vad som gäller
de enskilda människorna gäl-
ler också de styrande. Och vem
kan tänkas bedöma om ett ne-
derlag blir totalt och om det blir
ett nederlag för all framtid?
Många folk och många idéer har
förintats, andra har levat vidare
även efter "totala" nederlag. Man
vet inte om martyrernas blod
faller på hälleberget eller om det
blir kyrkans utsäde. Hur skulle
det ha gått om judarna följt La-
gercrantz grundsats och uppgivit
sin gemenskap och sin tro? I
stället kommer de i dag, efter
det mest totala nederlag och ef-
ter två tusen år i förföljelse
och förskingring, tillbaka till Is-
rael.

I slutet av sin artikel skriver
Lagercrantz att "det är svårt, för
att inte säga omöjligt, att före-
ställa sig en kapprustning som
inte leder till krig. Något sådant
känner inte historien till." Här
har vi ånyo en förenkling som
skenbart stöder huvudresoneman-
get. Om kapprustningen fortsät-
ter tills det blir krig, så blir det
krig, något annat än en dylik
tautologi kan som vanligt inte
utläsas ur historien. Det finns
många exempel på kapprustning
som inte lett till krig genom att
man mildrat eller avvecklat kon-
flikten. I nutidens läge borde
rustningarna, som Lagercrantz
själv så klart visar, inte leda till
krig, eftersom båda parterna in-
ser hur förödande för dem själ-
va kriget måste bli. Därmed vill
jag naturligtvis inte bestrida att
det kan bli krig, endast under-
stryka att Lagercrantz resone-
mang inte duger och att det i
själva verket strider mot hans
tes att de nya vapnen helt för-
vandlat läget.

Vi har ett försvar. Det innebär,
som Lagercrantz ärligt säger, att
vi är beredda på "en rimlig blod-
avtappning". Ty även om vi hop-
pas att försvaret skall trygga
freden utgår vi från att det skall
kunna användas, inte från att vi

skall kapitulera om det gäller.
Men vi bör kapitulera hellre än
att utplånas, anser Lagercrantz.
Och ett storkrig leder till utplå-
ning — alltså skall vi kapitulera.

Jag vill först säga att jag inte
tror på utplåning genom ett stor-
krig. Så långt är jag överens
med Lagercrantz allmänna kapi-
tulationsresonemang att jag för-
utsätter underkastelse på någon-
dera sidan inför en förstörelse
som, om den fortsatte, skulle när-
ma sig utplåning av Ryssland el-
ler USA. Bland annat därför är
det möjligt att den största delen
av världen förblir intakt även vid
ett storkrig och att, om låt oss
säga två hundra år, mänsklighe-
ten materiellt skulle stå högre
än nu. Den reservationen är inte
oviktig, ty det ständiga talet om
mänsklighetens undergång fram-
kallar en panik som föder inte
bara olycka, utan också oförnuft.

Men att undvika katastrofen är
målet för oss alla. Vill vi då göra
allt för att undgå den? Ja,
säger Lagercrantz, allt, "hellre
slav på jorden än härskare i Ha-
des". Eftersom det land som ho-
tar oss, Ryssland, inte är berett
att ge efter, måste Västerlandet
göra det; dess lösen bör bli av-
rustning, kapitulation.

Lagercrantz ifrågasätter inte, om
jag förstår honom rätt, isolerad
avrustning för Sverige. Det vore
också speciellt orimligt; för oss
skulle det innebära att vi blev
ryska undersåtar utan att vi där-
med minskade risken för ett stor-
krig. Hela Västerland bör avrus-
ta och kapitulera, ja, rimligen
måste menas att också Indien och
Kina underkastar sig Ryssland, ty
eljest kan vi inte vara försäkrade
om den universella freden,
den kommunistiska freden. Svensk
utrikespolitik skulle arbeta för
inte alliansfrihet, utan en kapitu-
lanternas allians, en gördel av
nyrekryterade satelliter kring den
ryska världsmakten. Det vore,
därpå behöver inte några ord
spillas, ett hopplöst företag. Och
att arbeta i den riktningen vore
detsamma som att, i den mån
man kunde lyckas, försvaga de
idéer som man håller på utan att
vinna det stora målet. Låt oss
säga, för att vara ovanligt opti-
mistiska från Lagercrantz syn-
punkt, att hans idé skulle segra i
Skandinavien och på hela Väst-
europas fastland; i England och
USA skulle den aldrig segra. Vi
skulle ha offrat Europa utan att
komma den allmänna underkas-
telsen, den allmänna freden, ett
steg närmare.

Det kunde vara tillräckligt att
stanna med detta. Men kan vi
över huvud önska att idén skul-

le förverkligas? Rysk militär och
rysk polis skulle intåga i Västerns
oförsvarede städer, i Stockholm,
London, Washington. Tror Lager-
crantz att ryssarna skulle mottas
av underdåniga, att de skulle
känna sig trygga därför att na-
tionerna sträckt vapen? Tänk på
de satellitstater som kapitulera.
Det bleve en orgie i utrensning,
mot vilken allt vi hittills erfart
vore mildhet. Miljoner och åter
miljoner skulle avrättas och de-
porterats. De skulle vara förned-
rade, inte för att de besegrats,
utan för att de gått under av fri
vilja av skräck för framtiden.
Och Lagercrantz tror att män-
niskorna skulle välja den vägen
i hoppet om — det kanske be-
fogade hoppet — att ryssarna
blir mindre hårda om århundra-
den då allt motstånd, all tanke
på motstånd, krossats.

Det är onödigt att fortsätta det-
ta resonemang. Tanken på en ka-
pitulation i dag inför en oviss
fara i framtiden är i ordets mest
kvalificerade mening ohållbar. Vi
får nöja oss med — som redak-
tör Yngve Lundberg framhåller i
en tankvärd artikel i Stockholms-
Tidningen — hoppet om att ter-
rorbalansen skall förhindra ett
storkrig och att en gång i fram-
tiden avspänning skall komma och
en världsfederation förverkligas.